

בס"ד. משיחות* ש"פ עקב, כ"ף מנחם-אב, ה'תש"כ.

בלתי מוגה

א. א' הענינים העיקריים דפרשת השבוע הוא — "ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך וגו'",¹ שזהו ענין עיקרי וכללי בחיי האדם, שהרי ע"י האכילה נעשה חיות וקיום האדם, ומה גם שאכילה כוללת כל צרכי האדם,² וכשהאדם מקבל צרכיו, ה"ז בדוגמת ענין השביעה, ואז צריך לברך להקב"ה כו'.

ויש לבאר גם הקשר והשייכות דברכת המזון ("ואכלת ושבעת וברכת גו'") עם התחלת הפרשה — "והי' עקב תשמעון וגו' ושמר ה' אלקיך לך את הברית גו' אשר נשבע גו'":

מבואר בדרושי חסידות³ שכללות הענין ד"ברית" ו"שבועה" ("הברית גו' אשר נשבע") הוא המשכה שלמעלה מהשתלשלות — "כמו למשל שני אוהבים שכורתים ברית ביניהם .. שיתייחדו ויתקשרו באהבתם בקשר נפלא ולמעלה מן הטעם ודעת, אף שע"פ הטעם והדעת הי' צריך לפסוק האהבה וכו'".⁴

וענין זה נעשה ע"י העבודה באופן ד"והי' עקב תשמעון", כפירוש רש"י "אם המצוות קלות שאדם דש בעקביו תשמעון" — שזוהי עבודה שלמעלה מטעם ודעת, כי, מצד טעם ודעת, יש מקום לחלק בין מצוות חמורות למצוות קלות, מצוות שבין אדם למקום ומצוות שבין אדם לחבירו, וכיו"ב, וכדי שיהי' "עקב תשמעון", גם ב"מצוות קלות שאדם דש בעקביו", ה"ז דוקא ע"י עבודה מצד קבלת עול שלמעלה מטעם ודעת.

וזוהו "והי' עקב תשמעון וגו' ושמר ה' אלקיך לך את הברית גו' אשר נשבע גו'" — שכאשר העבודה היא למעלה מטעם ודעת ("עקב תשמעון"), נעשית גם ההמשכה למעלה באופן כזה ("מדה כנגד מדה")

ואילך). תשי"א (תו"מ ח"ג ע' 276 ואילך).

(4) לקו"ת נצבים מד, ב — הובא בלקו"ת

פרשתנו טו, ג.

(5) נדרים לב, א. סנהדרין צ, סע"א. וראה

סוטה ח, ב ואילך.

(* ראשי-פרקים (המו"ל).

(1) ח, יו"ד.

(2) ראה רמב"ן פרשתנו יו"ד, יח.

(3) ראה אוה"ת פרשתנו ע' תצט. ד"ה והי'

עקב תרע"ג (המשך תער"ב ח"א ע' שנה

— המשכה שלמעלה מהשתלשלות ("ושמר גו' את הברית גו' אשר נשבע גו'").

וענין זה מודגש גם בברכת המזון:

איתא בגמרא⁶ "אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבש"ע, כתוב בתורתך (בפרשת השבוע⁷) אשר לא ישא פנים.. והלא אתה נושא פנים לישראל דכתיב⁸ ישא ה' פניו אליך, אמר להם, וכי לא אשא פנים לישראל שכתבתי להם בתורה ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך, והם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה".

והענין בזה — כמבואר בדרושי חסידות⁹ שנשיאת פנים ענינה המשכה מבחי' שלמעלה מסדר השתלשלות. והמשכה זו נעשית ע"י עבודתם של ישראל באופן ש"מדקדקים על עצמם כו'", שזהו"ע שלמעלה מטעם ודעת, שהרי ע"פ טעם ודעת צריך לברך רק על אכילה שיש בה כדי שביעה ("ואכלת ושבעת וברכת"), אלא שאעפ"כ "מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה" — מצד קבלת עול שלמעלה מטעם ודעת. ונמצא, שתוכן הענין דברכת המזון מתאים לתוכן הענין ד"והי' עקב תשמעון גו'" שבתחלת הפרשה — שבשניהם מדובר אודות המשכה מבחי' שלמעלה מסדר השתלשלות שנעשית ע"י עבודה שלמעלה מטעם ודעת.

ב. ויש להוסיף בביאור הענין ד"מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה" — בעומק יותר:

ההוספה שבנ"י "מדקדקים על עצמם כו'" — אינה יכולה להיות שלא כפי התורה ח"ו. וכיון שהתורה אמרה "ואכלת ושבעת וברכת", שהחיוב דברכת המזון הוא באכילה שיש בה כדי שביעה דוקא, עכצ"ל, שהפירוש ד"מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה", הוא, שע"י העבודה ד"מדקדקים על עצמם" נעשה אצלם ענין השביעה גם מאכילה בשיעור של "כזית" ו"כביצה", אף שטבע הגוף אינו כן.

ונמצא, שתוכן העבודה ד"מדקדקים על עצמם" הוא — שליטת הנשמה על הגוף, שהנשמה שהיא למעלה מן הגוף, פועלת גם על הגוף להיות שבע גם משיעור כזה שמצד טבע הגוף אין בו כדי שביעה. וזהו שע"י העבודה ד"מדקדקים על עצמם כו'" פועלים הענין

(8) נשא ו, כו.

(9) לקו"ת נשא כו, ד ואילך. ובכ"מ.

(6) ברכות כ, ב.

(7) יו"ד, יז.

ד"ישא ה' פניו אליך", המשכה שלמעלה מסדר השתלשלות — כי, זה שהנשמה שלמעלה מהגוף פועלת בהגוף (שנעשה שבע מכזית וכביצה), הוא ע"ד וברוגמת המשכת הבחי' שלמעלה מהשתלשלות בסדר השתלשלות.

ומזה באים לנקודה נוספת בענין זה — שהגילוי שלמעלה מהשתלשלות (נשיאת פנים) הוא באופן שנמשך ופועל למטה בגשמיות דוקא, כשם שהעבודה "מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה" היא באופן שנעשה שביעה בהגוף הגשמי ממש.

ג. ועוד ענין בהדגשת ההמשכה שלמעלה מסדר השתלשלות למטה דוקא שבברכת המזון — בקשר ובשייכות לירידה למטה דזמן הגלות:

איתא בגמרא¹⁰ "הטוב והמטיב (ברכה רביעית דברכת המזון) ביבנה תקנוה כנגד הרוגי ביתר .. אותו היום שניתנו הרוגי ביתר לקבורה תקנו ביבנה הטוב והמטיב כו'", והיינו, שמצד ענין הגלות נעשית הוספה בברכת המזון.

והענין בזה:

כללות ענין הגלות הוא בסיבת החטא — "מפני חטאינו גלינו מארצנו"¹¹. ובמצב כזה יש צורך בענין של סליחה ומחילה וכפרה — ע"י המשכת בחי' שלמעלה מהשתלשלות, כידוע¹² שהפגם שע"י החטא אינו אלא בסדר השתלשלות, והסליחה היא מצד המשכה שלמעלה מהשתלשלות שעל ידה נעשה מילוי כל הפגמים. ונמצא, שלולי ענין החטא — אין הכרח וצורך כ"כ בהמשכה שלמעלה מסדר השתלשלות.

ומזה מובן גם בנוגע להמשכה שלמעלה מסדר השתלשלות שבנשיאת פנים ("ישא ה' פניו אליך") — שעיקר הצורך וההכרח בזה הוא במצב ירוד דוקא, כבזמן הגלות, מצד ענין החטא כו', שאז אומרים "לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים"¹³, היינו, שאין יכולים לתבוע "בזרוע" (בזכות שבידם)¹⁴, ולכן מבקשים מהקב"ה בתורת צדקה, שזהו"ע דנשיאת פנים, שבכללות ה"ז המשכה שלמעלה מהשתלשלות, שנעשית ע"י העבודה ד"מדקדקים על עצמם כו'"; משא"כ צדיקים שאין להם שייכות לענין של גלות וחטא כו', ועד לאלו שאין להם שייכות אפילו לחטא עץ

13) דניאל ט, ז.

14) ראה ברכות יז, ב.

10) ברכות מח, ב.

11) נוסח תפלת מוסף דיו"ט.

12) ראה לקו"ת אחרי כו, ג ואילך. ובכ"מ.

הדעת, כמארז"ל¹⁵ "ארבעה מתו בעטיו של נחש", ועד לתכלית העילוי ונכנס חי לגן עדן¹⁶ — במצב כזה אין צורך בנשיאת פנים, ובמילא אין גם צורך בעבודה ד"מדקדקים על עצמם כו".

ונמצא, שמצד ירידת הגלות ניתוסף בענין ההמשכה שלמעלה מסדר השתלשלות — שזהו"ע הוספת ברכה רביעית בברכת המזון בזמן הגלות דוקא.

ד. ומזה מובן גם בנוגע לענין ההמשכה למטה בגשמיות דוקא: כשם שנתבאר לעיל שההמשכה שלמעלה מהשתלשלות שבברכת המזון היא באופן שנמשכת למטה בגשמיות דוקא — כן הוא גם בנוגע להוספה בהמשכה שלמעלה מהשתלשלות שמצד ירידת הגלות, שגם ענין זה הוא באופן שנמשך למטה בגשמיות דוקא.

וזהו גם הטעם לכך שהגאולה שבאה אחר הגלות תהי' למטה בגשמיות דוקא — כידוע הפלוגתא בין הרמב"ם להרמב"ן בנוגע לשכר דעולם הבא, שלדעת הרמב"ם¹⁷ הוא השכר לנשמות בלא גופים, ולדעת הרמב"ן¹⁸ הוא השכר לנשמות בגופים, והכרעת תורת החסידות¹⁹ היא כדעת הרמב"ן ששלימות השכר דעולם הבא הוא לנשמות בגופים דוקא — כיון שההמשכה שלמעלה מסדר השתלשלות שמוכרחת מצד ירידת הגלות, צריכה להיות נמשכת למטה בגשמיות דוקא.

* * *

ה. האמור לעיל שברכת המזון ענינה המשכה מבחי' שלמעלה מסדר השתלשלות שנמשכת למטה דוקא — מובן גם ממ"ש בזהר דפרשת עקב²⁰ בפירוש נוסח הברכות, וכפי שנתבאר בביאורי זהר לאדמו"ר האמצעי²¹, ותוכן הענין, שבנוסח הברכה מודגשת ההמשכה מלמעלה ביותר הקשורה עם המטה ביותר.

ביאור הדברים:

לאחרי שמבאר בזהר כללות הענין דברכת המזון — מוסיף לבאר הפירוש דנוסח הברכה: "ברוך דא רזא דמקורא עלאה מכלא לארקא

— ע' שט).

19 ראה תו"מ סה"מ שבט ע' שסה הערה

126. וש"נ.

20 ח"ג (ברע"מ) רעא, א ואילך.

21 פרשתנו קכ, ב ואילך.

15 שבת נה, ב. וש"נ.

16 ראה כתובות עז, ב.

17 ה'ל' תשובה פ"ח ה"א-ב. פיה"מ

סנהדרין פ' חלק ד"ה ועתה אהל.

18 בשער הגמול בסופו (בהוצאת שאוועל

ולאמשכא ולאנהרא כל בוצינין וכו', "אתה .. לאתגלייא לבר .. דא רזא דימינא וכו'", "הוי" דא רזא דאמצעינא וכו'", "אלקיננו דא סטרא דשמאלא דכליל בימינא וכו'".

ומבאר אדמו"ר האמצעי בביאורי הזהר בפירוש "ברוך דא רזא דמקורא עלאה", ש"מקורא עלאה הוא בחי' יסוד אבא להיותו בחי' ראשית הגילוי מבחי' ההעלם דכתר", והרי ענין הברכה הוא המשכת הכתר, ועד לפנימיות הכתר, כמבואר שם²² ש"ענין הברכה במצות ברכת המזון להיותו בחי' אור חדש דוקא, צריך לעורר ולבוא אור המשכה חדשה ע"י בחי' הכתר דוקא כדי שיבוא אור חדש מעצמות המאציל", שזהו מבחי' פנימיות הכתר, דלא כיחוד או"א ש"לא נמשך רק מחיצוניות הכתר".

ונמצא, ש"ברוך" מורה על המשכה שלמעלה מהשתלשלות, שזוהי בחי' פנימיות הכתר, כי, סדר השתלשלות מתחיל מחיצוניות הכתר, כמו באדם התחתון שכל פרטי הכחות מתחילים מענין הרצון, ולולי הרצון לא יכולה להיות המשכת הכחות, ודוגמתו למעלה, שהתחלת כל ההמשכות היא מחיצוניות הכתר, ואילו פנימיות הכתר הוא בחינה שלמעלה מהשתלשלות.

וענינו בעבודת האדם — ש"ברוך" מורה על ענין ההודאה שלמעלה מטעם ודעת, שע"ז נמשך מבחי' שלמעלה מהשתלשלות (כנ"ל ס"א). ולאח"ז באים כל שאר פרטי הענינים שבעבודה: "אתה", "רזא דימינא", בחי' החסד — ענין האהבה, ו"אלקיננו", "סטרא דשמאלא דכליל בימינא" — תגבורת החיות שע"י הגבורה (שלכן²³ מצינו במתן תורה ענין הגבורה דוקא, כמארז"ל²⁴ "אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענום", ועד"ז בברכת יצחק נאמר²⁵ "ויתן לך האלקים גוי", שהוא שם מדת הגבורה דוקא, שענינה תגבורת החיות²⁶).

ו. וגודל העילוי שבענין הברכה — "ברוך דא רזא דמקורא עלאה", "בחי' יסוד אבא להיותו בחי' ראשית הגילוי מבחי' ההעלם דכתר", עד לפנימיות הכתר — קשור עם הירידה למטה דוקא:
בביאורי הזהר²⁷ ממשיך לבאר הטעם ש"ברכת המזון שהוא בחי'

25) תולדות כז, כח.

22) קיח, א ואילך.

26) ראה תוי"מ סה"מ חשון ע' שלט.

23) ראה בארוכה אוה"ת במדבר (דרושי

וש"נ.

שבועות) ס"ע קעד ואילך.

27) קיט, סע"ד ואילך.

24) מכות כד, רע"א. וש"נ. הובא בפרש"י

עה"ת שלח טו, כב.

המשכה חדשה מאור הכתר .. היא דוקא באכילה ושביעה .. להיות ידוע בשרש המאכלים שנפלו בשבירה מבחי' התהו שקדם לתיקון²⁸ .. שרש בחי' התהו הן מבחי' העגולים שקדמו לבחי' היושר .. כשאוכל אדם .. את המאכל ששרשו מבחי' התהו, הרי מעלהו לשרשו הקדום בבחי' הכתרים די"ס דנק' עגולים .. יעלה ויגיע לבחי' אור הכתר הכללי כו".

ובהקדם תורת הבעש"ט²⁹ על מ"ש בפרשת השבוע³⁰ "ויענך וירעיבך ויאכילך את המן גו' למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחי' האדם כי על כל מוצא פי ה' יחי' האדם", וז"ל:

"קשה דההי"ן של ב' פעמים האדם מיותרים, דהל"ל כי לא על הלחם לבדו יחי' אדם כי על כל מוצא פי ה' יחי' אדם. י"ל דבס' לקוטי תורה מהאריז"ל³¹ דהחוקרים הקשו מאין הוא חיות הנשמה, דאין הדעת נותן שיהי' חיות הנשמה מלחם ומאכל גשמי .. ונבוכו הרבה בזאת החקירה. ותיריך האריז"ל שלא ידעו והיו סכלים בשרש הבריאה, דארוז"ל³² בעשרה מאמרות נברא העולם .. כשאמר תוצא הארץ נפש חי' או תוצא הארץ דשא ועץ פרי, אותו המאמר הי' מהוה הכל, והמאמר הזה הוא חיות פנימי להם. וכשנוטל אדם פרי או דבר מאכל ומברך עליו בכונה ואומר ברוך אתה ה', כשמזכיר את השם מתעורר אותו חיות שעל ידו נברא הפרי הוא, כי נברא הכל ע"י השם, ומוצא מין את מינו וניעור, וזה החיות הוא מזון הנשמה .. וז"ש .. כי לא על הלחם לבדו, פי' בזמן שהוא לבדו בלא התעוררות הרוחניות בו, יחי' האדם, פי' הנשמה שנקרא אדם בה"א הידיעה, כי הגוף נקרא בשר אדם והנשמה נקרא האדם, כי על כל מוצא פי ה', פי' כשאתה מוציא השם בכוונה ע"י הברכה שברכת עליו שע"ז מתעורר הרוחניות, מזה יחי' האדם שהיא הנשמה ניזונות מרוחניות המאכלים, כי הקב"ה עשה כן בכוונה מכוונת ע"י שהי' בונה עולמות ומחריבן³³ נפלו ניצוצין קדישין לד' חלקים שהם דומם צומח חי מדבר, שראוי לאדם להעלותם כו".

וממשיך לבאר ש"ז"ש ריב"ש ע"פ³⁴ רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעטף .. כל אכילה שאדם אוכל ושותה הם ממש חלק ניצוצות שלו שהוא צריך לתקן, וז"ש רעבים גם צמאים שאדם רעב וצמא להם .. נפשם בהם תתעטף בסוד גלות בלבוש כו".

(32) אבות רפ"ה. — פרק דשבת זה.

(33) ב"ר פ"ג, ז.

(34) תהלים קז, ה.

(28) ראה גם לקו"ת פרשתנו יד, ב.

(29) כש"ט ס' קצד (כה, א ואילך).

(30) ח, ג.

(31) עה"פ.

[וכפי שכותב כ"ק מו"ח אדמו"ר בא' ממכתביו³⁵ בפירוש הכתוב "כי לא על הלחם לבדו וגו'", שהסיבה לכך שהגוף רעב ללחם הגשמי, היא מפני שהנשמה רעבה לניצוץ האלקי שבמאכל, ורעבון הנשמה פועל על הגוף שיהי' רעב ללחם הגשמי, כך, שהעיקר הוא הענין האלקי שבדבר ולא הגשמי].

וזוהי כללות עבודת האדם בענין האכילה [כולל גם התעסקותו בעניני העולם למלאות צרכיו, שהרי אכילה כוללת כל צרכי האדם (כנ"ל ס"א)] — להעלות את עניני העולם מגשמיות לרוחניות, עי"ז שמגלה את ה'מוצא פי ה'" שבהם, וענין זה הוא בב' אופנים: כאשר אוכל "לשם שמים", או כאשר האכילה עצמה היא מצוה, כמו אכילת שבת, שעל ידה מקיים מצות עונג שבת.

ועוד ענין בזה — כאמור — שה'מוצא פי ה'" שבמאכל שרשו למעלה ביותר ("בחי' הכתרים די"ס שנק' עגולים"), ולכן, עי"ז שהאדם מגלה את ה'מוצא פי ה'" ומעלהו לשרשו, מתעלה גם הוא לדרגת נעלית ביותר ("בחי' אור הכתר הכללי").

ונמצא, שמעלת הברכה בבחי' שלמעלה מהשתלשלות, קשורה עם הירידה וההמשכה למטה דוקא. והיינו, שהכוונה היא שתהי' ההמשכה למטה בגשמיות דוקא, וההמשכה למטה באה מבחי' היותר עליונה דוקא, כידוע³⁶ הכלל שכל הגבוה יותר יורד למטה יותר.

וזה גופא הוא הטעם לכך שהכוונה היא שתהי' ההמשכה למטה בגשמיות דוקא — דלכאורה לשם מה צריכים לעשות "קונצן" כדי לפעול ההמשכה למטה דוקא — משום שדוקא למטה נמשך האור היותר עליון³⁷.

* * *

ז. מאמר (כעין שיחה) ד"ה לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב כו'.

* * *

ח. בהמשך להמדובר לעיל (ס"ה) בביאור מאמר הזהר בפירוש נוסח הברכה — יש להוסיף ולבאר דיוקי הלשונית בזהר הנ"ל.

(37) חסר קצת (המור"ל).

(35) ראה גם תו"מ חי"ט ע' 99. וש"נ.

(36) ראה לקו"ת פ' ראה יט, ג. ובכ"מ.

ובהקדם מ"ש אדמו"ר האמצעי בהקדמתו לביאורי הזהר³⁸, שרבינו הזקן הי' לומד ספר הזהר "בעיון והעמקה גדולה וביגיעה רבה בדקדוק הלשון בכל מלה שיהי' מכוון ע"פ אמית' חכמת הקבלה".
וזהו גם דרך הלימוד של אדמו"ר ז"ל בעל ההילולא בהערותיו על הזהר, כדלקמן.

ט. במ"ש בזהר "ברוך דא רזא דמקורא עלאה מכלא לארקא ולאמשכא ולאנהרא כל בוצינין" — מדייק אדמו"ר ז"ל³⁹:

"הג' לשונות, לארקא לאמשכא לאנהרא, י"ל, כי ברוך שהוא רזא דמקורא עלאה, דהיינו יסוד אבא, הנה חכ' הוא יו"ד שבשם, שיש בזה ג' בחי', והוא הג' אותיות יו"ד. י' נקודה, ו' קו, ד' שטח. ורומזים ג"כ על חב"ד, כי חכ' כוללת בינה ודעת ג"כ, י' חכ', ו' דעת, ד' בינה. זהו לארקא מי'. ולאמשכא מו', כי ו' הוא המשכה. ולאנהרא מד', כי הארת אור הוא בהתפשטות, והיינו שטח".

ויש לקשר זה עם המבואר לעיל שהמשכה דענין הברכה צריכה לבוא למטה דוקא, שלכן, גם כמו שהמשכה היא עדיין בחכמה, מודגש בה לא רק הנקודה (י'), אלא גם הקו (ו') והשטח (ד'), שעי"ז דוקא תהי' ההמשכה למטה.

י. וממשיך אדמו"ר ז"ל³⁹ לדייק גם בהמשך דברי הזהר בפירוש התיבות "אתה הוי' אלקיננו" — "אתה .. דא רזא דימינא .. הוי' דא רזא דאמצעייתא רזא דמהימנותא .. אלקיננו דא סטרא דשמאלא כו'":

"באתה ובהוי' נקט תיבת רזא, בכל א', רזא דימינא ורזא דאמצעייתא. וכאן באלקיננו לא נקט רזא, רק סטרא. ובהוי' נקט רזא ב"פ, רזא דאמצעייתא רזא דמהימנותא".

ומבאר, "י"ל ע"ד כמו שביום ראשון שנברא בו האור, חסד, כתיב כי טוב⁴⁰. וביום שלישי שלנגד ת"ת, כתיב ב"פ כי טוב⁴¹. וביום שני שלנגד גבורה, לא כתיב כי טוב".

ומוסיף לבאר, ש"רזא שהוא סוד והעלם, הוא כמו בחי' טוב, כי טוב הו"ע גניזה והעלם, כמא' ⁴² ע"פ ⁴⁰ וירא אלקים את האור כי טוב, כי טוב לגנוז .. א"כ טוב הוא כמו רזא. לכן, באתה שהוא חסד, כהן, ימינא,

(38) בתחלתה.

(39) נרפס (לאח"ז) בלקוטי לוי"צ הערות

לזהר פרשתנו ע' תנח. וראה גם אנ"ק חכ"ד

ס"ע קצא ואילך. לקו"ש ח"ט ע' 267.

(40) בראשית א, ד.

(41) ב"ר פ"ד, ו. פרש"י בראשית א, ז.

(42) ראה חגיגה יב, א.

כמו יום ראשון שנברא בו האור, נקטו רזא דימינא כמו שנאמר ביום ראשון טוב. ובהוי' ת"ת, כמו יום שלישי שלנגד ספירת הת"ת, נקטו ב"פ רזא, כמו שנאמר ביום השלישי ב"פ כי טוב. ובאלקינו שהוא לנגד מדת הגבורה .. כמו יום שני שלנגד גבורה, לא נקט ב' רזא, כמו שביום שני לא נאמר טוב". עכ"ל.

וצריך להבין מ"ש אאמו"ר ש"רזא" "הוא כמו בחי' טוב", "האור כי טוב" — דלכאורה הם ענינים הפכיים זמ"ז, שהרי "אור" ענינו גילוי, שזהו היפך ה"רז" שענינו סוד והעלם?!

יא. ויש לומר הביאור בזה:

ב"אור" — ישנם כמה סוגים: יש אור רוחני, כמו אור השכל, ויש אור גשמי. וכשמשווים אותם זל"ז, הרי, אור רוחני הוא אור אמיתי, ואילו אור גשמי אינו אלא אור מדומה.

והנה, אור רוחני, כמו אור השכל — נראה רק בעיני השכל שתופס בדבר רוחני דוקא. והפכו באור גשמי — שנראה רק בעיני בשר שתופס בדבר גשמי דוקא.

ונמצא, שענין שהוא "אור" (גילוי) לגבי עיני השכל — הוא "רז" (העלם) לגבי עיני בשר. וענין שהוא "רז" (העלם) לגבי עיני השכל — הוא "אור" (גילוי) לגבי עיני בשר.

אמנם, הכוונה היא לחבר ולאחד ב' בחינות אור הנ"ל — שגם אור רוחני יומשך למטה להיות בגילוי לעיני בשר.

יב. וזהו גם תוכן ביאור דברי אאמו"ר ש"רזא דימינא" הוא כמו טוב שנאמר ביום הראשון, "רזא דאמצעיתא ורזא דמהימנותא" הם כמו ב"פ כי טוב שנאמר ביום השלישי, ו"סטרא דשמאלא" (שבזה לא נקט רזא) הוא כמו שלא נאמר טוב ביום שני — בעבודת האדם:

יום ראשון שהוא בחי' חסד, ענינו תכלית הגילוי דאור רוחני, ולכן נאמר בו כי טוב, שזהו הטוב דבחי' החסדים, אלא שלמטה אינו מאיר בגילוי, כי אם באופן של רז והעלם ("רזא דימינא").

יום שני שהוא בחי' גבורה וצמצום, ענינו שהאור הרוחני אינו מאיר, ולכן לא נאמר בו טוב דבחי' החסדים, אלא, שמצד הגבורה והצמצום באור הרוחני, מאיר למטה אור גשמי (ולכן לא נקט רזא דשמאלא).

והחידוש דיום שלישי שהוא בחי' תפארת, קו האמצעי, שמחבר

וכולל את קו השמאל (גבורה וצמצום) בקו הימין (חסד) — שהאור הרוחני (חסד) יומשך ויאיר בגילוי גם באור הגשמי (שבא בסיבת הגבורה והצמצום דהאור הרוחני).

וזהו מה שיום השלישי הוכפל בו כי טוב (וכנגדם נקט ב"פ רזא), אחת למלאכת היום ואחת לגמר מלאכת השני⁴¹ — שמלבד הטוב שמצד בחי' החסד שכלול בתפארת (אור רוחני שאינו נמשך ומתגלה למטה, "רזא" הא'), מתגלה בו גם הטוב שבבחי' הגבורה, הכוונה הפנימית שבענין הגבורה והצמצום (שלא נתגלה ביום שני, וישנו רק בהעלם, "רזא" הב') — שכוונת הצמצום והעלם האור הרוחני היא כדי שהאור הרוחני יומשך ויאיר בגילוי באור הגשמי (ע"ד ההמשכה היותר נעלית למטה דוקא ויחוד הרוחניות עם הגשמיות שבברכת המזון, כנ"ל בארוכה).

יג. ויש לקשר ענין זה עם הגאולה — התיקון על הענין ד"חטאו בכפלים" עי"ז ש"מתנחמים בכפלים"⁴³:

"חטאו בכפלים" — יש לפרש שזהו מה שעושים שתי רשויות כו', גשמיות לחוד ורוחניות לחוד.

והתיקון לזה הוא ע"י החיבור דרוחניות וגשמיות — שזהו תוכן הענין ד"נחמה בכפלים", על בית ראשון ועל בית שני⁴⁴ — בביהמ"ק השלישי, כאמור לעיל (בהמאמר⁴⁵) שתהי' בו הן המעלה דבית ראשון, גילוי אור נעלה, והן המעלה דבית שני, מעלת התשובה (לאחרי הגבורה והצמצום), שחיבורם יחד הוא ע"ד החיבור דרוחניות וגשמיות.

* * *

יד. בתפלת מנחה דיום הש"ק זה מתחילים לקרוא פרשת ראה — "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה".

ולכאורה אינו מובן מ"ש "ראה" — דכיון שמדובר כאן אודות ענין של הבנה והשגה בהשייכות דענין הברכות לקיום התומ"צ כו', הרי מתאים יותר לשון של שמיעה שפירושה הבנה והשגה, שמע והבן, ולמה נאמר לשון של ראי', "ראה"?

ויש לומר הביאור בזה⁴⁶:

(43) איכ"ר ספ"א. יל"ש ישעי' רמז תמה.

(45) בסופו (לעיל ע' 266).

(46) ראה גם תו"מ ח"כ ע' 227. וש"נ.

(44) יל"ש שם.

מהחילוקים שבין שמיעה לראי' 47 — ששמיעה תופסת ענין רוחני, משא"כ ראי' תופסת ענין גשמי בלבד, ובוזה גדלה מעלת השמיעה על הראי'.

ולאידיך, יש מעלה בראי' על השמיעה — שענין ההתאמתות הוא ע"י ראי' דוקא, וכמו שרואים במוחש שכאשר אדם שומע איזה דבר ומבינו בשכלו, הרי, אף שבשעה זו נתאמת בשכלו הענין ששמע, מ"מ, כאשר יעוררו על זה קושיות וסתירות כו', ויוכיחו לו שאין האמת כפי ששמע, אזי יתעורר אצלו ספק בדבר. משא"כ בראי' — גם אם יקשו כו"כ קושיות כו', לא יהי' אצלו שום ספק באמיתת הדבר, כיון שהוא בעצמו ראה את הדבר.

אמנם, מעלת ההתאמתות שבענין הראי' — בזמן הזה אינה אלא בענינים גשמיים הנראים לעיני בשר.

וזהו החדוש דלעתיד לבוא — שאז תהי' הראי', ובמילא, גם מעלת ההתאמתות שבה, גם בענינים רוחניים, כמ"ש 48 "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר", שהענינים הרוחניים ("פי ה' דיבר") יהיו נראים בעיני בשר ("וראו כל בשר").

וזהו גם הענין ד"ראה גו'" — שגם בענינים הרוחניים שתופסים בהבנה והשגה תהי' ההתאמתות דראי', שזהו גם תוכן החיבור דרוחניות וגשמיות, כנ"ל בארוכה.

---

48) ישע"י מ, ה.

---

47) ראה לקו"ש ח"ו ע' 121. וש"נ.